

**İYİYİ,
DOĞRUYU VE
GÜZELİ
HATIRLAYIŞ**

YAĞMUR TUNALI

İyi, Doğruyu ve Güzeli Hatırlayış

A. Yağmur Tunalı

Dünyada kötülük iktidarda. Yepyeni bir durum değil. İnsanlığın, kötülük dönemlerini iyiliğe göre daha çok yaşadığını tarihten biliyoruz. Nedendir, niçindir, sormak, sorgulamak lazım.

Başımıza gelenleri demeyeceğim, başımıza getirdiklerimizi anlamaya çalışıyor, sebepler söylüyor, sonuçlar çıkarıyoruz. Patikalarda gezinmenin, aranır gibi davranmanın, topu taca atmanın manası yok: Olan belli ve asıl tehlike, bozulmanın getirdiği zincirleme bozucu etkiye görünüyor. Kendini kötüye yaranmaya göre ayarlamak ve kötüyü alkışlar hale gelmek, bozgunun yayılmasını ve normalleşmesini sağlıyor. Yaşanan ve bizim yaşadığımız daha çok budur. Yoksa kötü tez gider ve hem de kötü gider.

Dünyanın krizi bizim krizimizi kolaylaştırdı. Yalnız bizimki daha başka ve büsbütün yıkıcı bir sosyal kriz. Oraya bakacağız.

Meseleyi genişten aldığımın farkındayım. Çünkü öyledir. Hadi biraz daraltayım ve sarsıntısı henüz geçmemiş ve geçmeyecek son seçim sürecine dokunayım desem, yine kökü gerilerde bir durumdan bahsetmeye mecbur kalacağım. Çünkü yaşadığımız seçimi de öncesine bakmadan anlayamayız. Hatta 21 yıla bakarak da tam anlayamayız. Buraya birdenbire gelmedik. Çok yüzlülüğün, sahteliği normalleştirmenin yolunu nerede ve nasıl açtığımızı görmezsek sonuca bakarak yapılacak değerlendirmeler her zaman yanlış veya eksik olacaktır.

Bana bir sebep söyle dersanız seçeceğim dini nasıl anladığımızdır. Görüşümü tarihe dayandırarak net diyeceğim: Din anlayışları, din algıları bizi bozdu ve başımıza bela oldu. Bunun uç veya keskin fikir gibi kabul edilmesine şaşmam fakat orada kalınması hiç doğru olmaz. Objektif bir gerçeklik olabilir mi? Sorulacak sorulardan biri budur.

Soracak ve sorgulayacağız

Ne yaşadığımızı anlamak için düne ve bugüne dair sorular soracak ve bulduklarımızı konuşacağız. Mesela, din hayatının büyük oranda merdiven altına çekilmesi yaşadığımız bozgunu hızlandırdı. Sahteliği pıtırak gibi yaydı. Daha açığı, ahlâksızlığı normalleştirmeye giden yolu genişletti. Bu da yeni bir durum değildir. Din anlayışlarının her zaman, sömürü, aldatma ve aldatmaya müsait alanlar açtığı en doğru genellemelerden biridir.

Din ticaretini kontrol edebilen ülke sayısı azdır. Kontrol ettiğini sananlar da bir an boş bulunsalar enselerinde Tanrı adına konuşan sahtekârların tokadını, en hafifinden nefesini hissederler. Amerika on yıllardır *neo-kon* dedikleri *Evanjelist* din rengini hissediyor. Kurulu düzenin kurumları ve kuralları sağlam olmasa, başkanlar seviyesinde taraftar bulan bu görüş canlarına okuyabilirdi. Onların bizden bir farkı var: Kurulu düzen çalışıyor. Sağlam devlet yapısıyla, yani kurum ve kurallarla –şimdilik- kurtarıyorlar.

Avrupa, dini devlet hayatını düzenleyiciler arasından çıkardı. Sosyal alanda varlığını da ferdi plana çekmeye özen gösterdi. Onların başarısı buradan gelir. Biz, Selçuklu'nun son döneminde din merkezli gruplaşmaların isyanlarıyla dağıldık. Osmanlı bu tecrübeyi kullanarak din alanını kontrol altında tutmak istedi.

Evet Osmanlı'da, tarikatlerin siyasete karışması sıkı bir şekilde önlenmiştir. Ancak, hukuk sisteminin tepesinde yer alan din uleması, meşihat makamı kontrol edilemedi. Devletin başına en büyük belalar

onlardan geldi. **2. Osman**(Genç Osman)'a kıyılmasından itibaren(1622) bütün ihtilallerde onlar vardır. Osmanlı'da Şeyhülislam fetvası ve ulema(sözüm ona din âlimleri) desteği olmadan çıkılmış hiçbir ihtilal hareketi yoktur. Bununla da bitmemiştir. 19. asırdan itibaren, bu sınıfın rolü, devletin attığı her yenileşme adımını kösteklemek olmuştur. Yıkım ve dağılışın sebepleri arasında en büyük rol onlarındır. Bunları bileceğiz.

Hep hatırlatıyorum, *Atatürk Türkiyesi* bunları bilerek yeni bir düzenlemeye gitti. Kurduğumuz Diyanet, Osmanlı anlayışının, *Şer'iyeye ve Evkaf Vekâleti*'nin yeni bir devamıdır. Yenilikleriyle doğru bir hamledir. Din alanını devletin işleyişine etki edemez şekilde kurgulamak fikri önemliydi. Laiklik, dini ve devleti kurtaracak bir fikirdi. Dini birilerinin kullanma aracı, sarf malzemesi ve çok yönlü sahtekârlık alanı olmaktan çıkarma projesiydi. Yapamadık. Türlü sebeplerle tam başarılamamış bir iş olduğunu bugün daha net görüyoruz.

Ahlâk sefaleti

Türkiye'yi her bakımdan bozan cemaatleşmeler, tarikat görünüşlü holdingleşmeler, 6 yaşındaki kızlara o gözle bakmalar, Kur'an kurslarında, çocuk yurtlarında yaşanan rezaletler böyle geldi. Seçimlerde doğrusunu arasanız bulamayacağınız bolca yalan-iftiraya dayanan propaganda cümleleri, tavır ve davranışları böyle geldi.

Geldiğimiz yer, -çok kullandığım o kelimeyle- dehşettir. Bu toplumda bozulmamış bir kural ve hemen hiçbir doğruluk, iyilik ölçüsünün genel geçerliliğinin kalmayışına dikkatinizi çekerim. Etiketini dinden seçen bir kişi veya grup için ne günah günah, ne ayıp ayıp! Gördük, yaşadık, hırsızlık, yolsuzluk, birileri için serbest algılanır hale geldiyse düşünmek lazım. Birileri için suç da yok, ceza da. Öyle bir yere geliyoruz ki, insanlığın- yaradılışın demeliydim- temel kanunları ihlal edilince, kurallar yalnız marabalar için geçerli olacak. Şimdiden, bu sorumsuzluğun yaratacağı sürdürülemez bir kaos içindeyiz.

Yaşadıklarımıza bakarak bu düşkünlüğü göreceğiz. Saydıklarımız ahlak sefaletidir. Bilelim ki, dini yok etmeninde en kolay yolu bu dinden geçinmelerle gelen ahlâksızlıktır. Görecek, söyleyecek ve düzeltilmesi için çalışacağız. Aydın namusu bunu gerektirir. Kültür kodlarımız bunu gerektirir.

İyiye, doğruyu ve güzeli unuttuk. Neden unuttuğumuzu düşünmek, aramak ve bulmak zorundayız. Sebepler çok bulunur. Kök sebebi bulmadan bir yere varamayız. Kök sebep, dinden geçinmedir. Bunu en çok söyleyenlerden biri olmak içimi ayrıca yakıyor. Söyleyenler çok olsa buraya gelmezdik. Tartışanlar çok olsa buraya gelmezdik.

İyilik daima iyilik

Dinden iyilik gelmiyorsa o din değildir. İnsan hırslarına bürünmüş o din görüntüsü kavga ettirir, bozar, dağıtır. O anlayışı reddetmeyen toplum patinaj yapmaya devam eder. 21 yıllık iktidarımızın yaşattığı patinaj gerçeklerle bağımızı koparan din algılarından ve onu tepe tepe kullanmalardan geliyor. Buradan çıkmazsak, çıkmazlarsa çöküş derinleşecek. Okumuşların, düşünenlerin bu ikaz görevini ihmal etmemeleri beklenir. Hükümet edenlerin "*Güç bende!*" diyerek aykırı saydıklarını susturmaya kalkmamaları, korkutmamaları, her fikre açık hale gelmeye çalışmaları hem ülkenin, hem kendilerinin faydasıdır.

Fikir namusu önemlidir. Kaybetmeye tahammülümüz olmayacak büyük gücümüzdür. İyilik kuvvettir. Yenilmez kuvvettir. İyiye öne çıkarmanın yollarını aramak lazım. Arada bir değil, her zaman bunu hatırlamak ve hatırlatmak şart!

